

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

w sprawie zażalenia podpułkownika W. C.

na postanowienie prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie z dnia 20 czerwca 2023 r. o odmowie wszczęcia śledztwa, sygn. akt [...],

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 11 kwietnia 2025 r.

wniosku W. C. o wyłączenie od udziału w sprawie podpułkownik X.Y. sędzi Wojskowego Sądu Garnizonowego w Poznaniu delegowanej do Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

postanowił:

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 czerwca 2023 r., sygn. akt [...], prokurator Prokuratury Okręgowej w Krakowie odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie:

1. przekroczenia w nieustalonym okresie nie później niż do dnia 15 grudnia 2022 roku w G. uprawnień rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów wojskowych poprzez podjęcie, w toku prowadzonego postępowania dyscyplinarnego, niewłaściwej decyzji merytorycznej, nieznaidującej uzasadnienia w stanie faktycznym i prawnym, a w konsekwencji nieuprawnionego przedstawienia

zarzutu popełnienia deliktu dyscyplinarnego sędziemu W. C. w postaci niewłaściwego wykonywania obowiązków sędziego Wojskowego Sadu Garnizonowego w Olsztynie w sprawach o sygnaturach Sg 15/21, Sg 36/21, Sg 2/22, Sg 21/22 oraz Kp 10/22, czym działano na szkodę interesu prywatnego W. C. , tj. o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. – wobec braku danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu;

2. niedopełnienia obowiązków w nieustalonym okresie nie później niż do dnia 15 grudnia 2022 roku w G. przez rzecznika dyscyplinarnego – ustalonego sędziego Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni poprzez zaniechanie podjęcia stosownych działań nałożonych na niego przepisami prawa, z uwagi na własne korzyści osobiste i majątkowe oraz innych osób, skutkujących brakiem należytej reakcji na nieprawidłowości w zakresie finansów publicznych, czym działano na szkodę interesu publicznego, tj. o przestępstwo z art. 231 § 2 k.k. – wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu.

Postanowienie to zaskarżone zostało przez pokrzywdzonego W. C. , a sprawa dotycząca rozpoznania złożonego zażalenia zawisła pierwotnie przed Wojskowym Sądem Okręgowym w Warszawie. Postanowieniami z dnia 18 sierpnia 2023 r. i 30 sierpnia 2023 r. od udziału w tej sprawie zostali kolejno wyłączeni sędziowie WSO w Warszawie P.R. i A.K.. Następnie postanowieniem z dnia 8 września 2023 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie uznał się niewłaściwym do rozpoznania zażalenia i przekazał sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Poznaniu. Sprawa została zarejestrowana w tym sądzie pod sygnaturą Kp 57/23. Orzeczeniem z dnia 17 listopada 2023 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie opisanej sprawy, stosownie do art. 37 k.p.k., do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości. W uzasadnieniu podano, że jest to kolejna sprawa rozpoznawana przez WSO w Poznaniu, w której jako strona występuje ppłk W. C. , przy czym wielu sędziów tego sądu składało wnioski o wyłączenie ich od udziału w poszczególnych sprawach. Wniosków takich nie składali jedynie Prezes i Zastępca Prezesa tego Sądu. W związku jednak z wyrokiem Sądu Najwyższego w sprawie

dyscyplinarnej oraz decyzją Ministra Sprawiedliwości, z dniem 1 czerwca 2023 r. ppłk W. C. został przeniesiony do Wojskowego Sądu Garnizonowego w Poznaniu, wobec czego Prezes WSO stał się przełożonym tego sędziego. W ocenie sądu okoliczność ta oraz fakt, że stronami sporu są sędziowie orzekający w sądach z terenu właściwości WSO w Poznaniu, a WSO i WSG w Poznaniu mieszczą się w tym samym budynku, zaś sędziowie stykają się ze sobą na szkoleniach, może to wzbudzać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziów rozpoznających sprawę, a prezesom sądu „utrudnić prawidłowe wywiązywanie się (...) z roli przełożonych służbowych”. W tej sytuacji, przewidując nadto możliwość złożenia kolejnych wniosków o wyłączenie, w ocenie Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, którym byłby sąd powszechny. Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2023 r., sygn. I KO 104/23, Sąd Najwyższy nie uwzględnił tego wniosku.

W toku dalszego postępowania przed Wojskowym Sądem Okręgowy w Poznaniu sędziowie, którym przedzielano sprawę do rozpoznania, składali wnioski o ich wyłączenie od udziału w niej i wnioski te były uwzględniane. Kolejno wyłączeni zostali płk M.M., płk P.N., płk B.S., płk P.K., płk D.B., płk Z.S., płk P.T. oraz płk A.C.. Postanowieniem z dnia 4 lipca 2024 r., I KO 57/24, Sąd Najwyższy przekazał sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Warszawie, ponieważ wszyscy sędziowie Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu zostali wyłączeni od jej rozpoznania.

W związku z żądaniami poszczególnych sędziów Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie, domagającymi się wyłączenia ich od udziału w sprawie, Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 3 grudnia 2024 r., I KO 120/24, wyłączył imiennie wskazanych sędziów tego sądu i sprawę przekazał do rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2024 r. wyłączono od udziału w sprawie kolejnego sędziego – ppłk. P.S., a sprawę przydzielono sędzi Wojskowego Sądu Garnizonowego w Poznaniu delegowanej do Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu ppłk X.Y.. W dniu 9 stycznia 2025 r. złożyła ona pismo wskazujące na konieczność wyłączenia jej od rozpoznania zażalenia wskazując, że z ppłk. W. C.

orzeka w Wojskowym Sądzie Garnizonowym w Poznaniu, w którym orzeka łącznie czterech sędziów „co powoduje, że kontakty (...) są bardzo nasilone zarówno na gruncie towarzyskim, jak i służbowym”. Jak się wydaje, ilustracją charakteru owych kontaktów towarzyskich ma być wskazanie, że oboje uczestniczą w szkoleniach oraz spotkaniach towarzyskich „w ramach organizowanych imprez”. W oświadczeniu podano także, że sędzia ta ze spotkań służbowych i towarzyskich zna również ppłk. A.W.. Postanowieniem z dnia 18 lutego 2025 r., I KO 8/25, Sąd Najwyższy nie uwzględnił powyższego wniosku.

Pismem z dnia 4 marca 2025 roku pokrzywdzony ppłk W. C. wystąpił z wnioskiem o „przeprowadzenie testu bezstronności oraz niezawisłości sędzi ppłk X.Y.”. W argumentacji wniosku wskazano, iż sama sędzia dostrzegła podstawy do wyłączenia się od rozpoznania tej sprawy składając stosowne oświadczenie. Nadto wnioskodawca podał także, iż sędzia X.Y. zna rzecznika dyscyplinarnego A.W., który – w razie wydania niekorzystnego rozstrzygnięcia – może podejmować nieprzychylnie względem niej działania.

Zarządzeniem Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 11 marca 2025, sygn. Kp 31/24, pismo to – opisanie w tymże zarządzeniu jako wniosek o przeprowadzenie testu bezstronności oraz niezawisłości sędzi ppłk X.Y. – przekazano do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

W pierwszej kolejności ustalić należało rzeczywistą treść pisma pokrzywdzonego i wynikające z niego konsekwencje prawne, gdyż sposób jego sformułowania, nieodpowiadający wykształceniu i zawodowi jego autora, wzbudził zasadnicze wątpliwości czy intencją wnioskodawcy było zainicjowanie procedury w trybie art. 23a § 4 ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych, czy też stanowiło ono pismo inicjujące postępowanie wyłączeniowe z art. 41 § 1 k.p.k. Przyjęcie pierwszego z założeń powodowałoby jednak konieczność odrzucenia wniosku (i to jeszcze przez Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego na podst. art. 23a § 9 p.u.s.w. w zw. z art. 23a § 15 p.u.s.w. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.). Złożony on bowiem został wobec sędzi wyznaczonej do składu sądu dokonującego czynności

w toku postępowania przygotowawczego, co samo w sobie uniemożliwia jego merytoryczne rozpoznanie (art. 23a § 10 p.u.s.w), niezależnie od faktu, że wniosek ten nie zawierał niezbędnych elementów przewidzianych dla tego rodzaju pisma (warunków formalnych określonych w art. 23a § 8 p.u.s.w.).

W związku zatem z oczywistą niedopuszczalnością złożenia na tym etapie postępowania wniosku o przeprowadzenie „testu bezstronności”, Sąd Najwyższy pismo W. C. odczytał jako wniosek o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. i rozpoznał na podstawie art. 42 § 4 *in fine* k.p.k. w zw. z art. 655 § 1 pkt 3 k.p.k.

Przywołana jednak na jego poparcie argumentacja nie mogła doprowadzić do wyłączenia sędzi X.Y. od udziału w sprawie. Dostrzec wszak trzeba, iż analizowany wniosek w zasadniczej części odwoływał się do argumentacji przedstawionej przez sędzię X.Y. w osobistym oświadczeniu, które rozważone zostały już przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 lutego 2025 r., I KO 8/25. Kwestie służbowo-towarzyskich relacji sędzi X.Y. z W. C. zostały zatem już uprzednio kompleksowo rozważone. Wnioskodawca w analizowanym wniosku nie podniósł żadnych nowych okoliczności w tym zakresie, co powoduje, że wystarczające będzie odesłanie do argumentacji przedstawionej w rzeczonym judykacie. Ponowne rozważanie tych samych okoliczności godziłoby w procesową blokadę zawartą w art. 41a k.p.k.

Nieskuteczna okazała się także próba podważenia przymiotu bezstronności sędzi X.Y. poprzez zasygnalizowanie możliwego odwetu służbowego na niej przez pełniącą funkcję rzecznika dyscyplinarnego sędziego A.W. w przypadku wydania niekorzystnego dlań orzeczenia. Zauważyć bowiem trzeba, że zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k., sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie, która zachodzi zawsze *in concreto*, a nie *in abstracto*. Nie może zatem stanowić jedynie subiektywnego przekonania określonej osoby, lecz winna być konkretna, realna, obiektywna i poddająca się zewnętrznej weryfikacji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2012 r., III KK 214/11). Jednocześnie w orzecznictwie akcentowana jest konieczność zróżnicowania obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym „co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny

sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, poprawnie logicznie myślącego członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu”, eliminując „wszystkie te sytuacje, w których wątpliwości wobec bezstronności byłyby pochapne lub nieprawdziwe i łatwo można byłoby tego dowieść” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r., sygn. akt III KK 257/08; LEX nr 532400). W przeciwnym razie, opieranie się wyłącznie na kryterium subiektywnym, tj. indywidualnym przeświadczeniu lub nawet przypuszczeniu strony, mogłoby prowadzić do sytuacji, w której instytucja wyłączenia sędziego stałaby się instrumentem służącym do odsuwania od postępowania sędziów, których strona uznaje za „niewłaściwych” przez pryzmat subiektywnego pojmowania własnych interesów. To z kolei stałoby w sprzeczności z celami gwarancji procesowej strony do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd. W realiach niniejszej sprawy analizowana opiera się wyłącznie na abstrakcyjnych, skrajnie hipotetycznych przypuszczeniach wnioskodawcy. Tymczasem w żaden sposób nie można mówić o zaistnieniu wątpliwości co do walurowi bezstronności sędziego w odwołaniu wyłącznie do służbowej relacji z osobą piastującą funkcję rzecznika dyscyplinarnego. Jako bezsporny uznać należy wniosek, że nie uzasadniają wyłączenia sędziego kontakty urzędowe, jakie mogą łączyć sędziego z innymi osobami w związku z ich obowiązkami zawodowymi. W orzecnictwie jednoznaczne i trwałe jest stanowisko, że relacje związane z wykonywaniem określonych funkcji urzędowych, nawet wtedy kiedy wykonywanie tych funkcji może w jakimś stopniu łączyć się z przedmiotem postępowania sądowego, nie uzasadniają wyłączenia sędziego (por. wyrok TK z dnia 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005, nr 11, poz. 134, a także postanowienia SN z dni: 14 stycznia 2016 r., IV KO 97/15, LEX nr 3532987; 29 czerwca 2017 r., IV KO 64/17, LEX nr 3545627; 10 kwietnia 2019 r., I NSP 13/19, LEX nr 2643265; 17 lipca 2019 r., IV KO 73/19, LEX nr 2714113). Tym samym także sygnalizowana przez W. C. okoliczność pełnienia przez sędziego A.W. funkcji rzecznika dyscyplinarnego sądownictwa wojskowego nie uzasadnia wyłączenia sędzi X.Y. od rozpoznania sprawy.

W konsekwencji, nie znajdując ku temu dostatecznych podstaw, Sąd Najwyższy odmówił uwzględnienia wniosku.

[J.J.]

[a.l]